

A bírálóbizottság értékelése

Herger Csabáné: A modern magyar házassági vagyoni jog kialakulása és rendszere a német jogfejlődés tükrében c. monográfiája 2017-ben a Schlenk Verlag gondozásában jelent meg, melyet a szerző 2020-ban akadémiai doktori értekezésékként nyújtott be.

A szerző a magyar házassági vagyoni jog egyes jogintézményeit elemzi egyrészt a történeti kutatás kronológiai sorrendjében, másrészt a jogösszehasonlító módszer segítségével. Ennek keretében a német kodifikált házassági vagyoni jog intézményeit hasonlítja össze a magyar jogfejlődéssel. A választott téma elemzésének kezdő időpontját 1848-ban jelöli meg, annak ismeretében, hogy szükségszerű a szokásjog illetve a magyar bírói joggyakorlat által formált vagyoni jogi intézmények történeti elemzésénél a rendi kor évszázadaira is visszanyúlni. Többek között ez az oka, hogy Jakab Éva opponensi véleményében a római jogi előzmények mélyebb bemutatását hiányolja.

A téma végpontja a magyar jogfejlődésben a 2013. évi V. tv. által szabályozott házassági vagyoni jogi intézmények bemutatása, mivel a szerző levéltári kutatásainak és jogösszehasonlító eredményeinek köszönhetően bizonyítja, hogy a törvényalkotó a 21. század megváltozott társadalmi viszonyait figyelembe véve, visszatért a polgári kor házassági vagyoni jogi intézményeihez, amelyek létét az 1952-ben elkészült családjogi törvény megszüntette.

A szerző tudatosan vállalja, hogy a magyar házassági vagyoni jog fejlődését a német jogfejlődéssel veti egybe. Ezért elemzi többek között a bajor, a szász törvénykönyvekben rögzített normákat, az ALR rendelkezéseit, illetve a BGB házassági vagyoni jogi rendszerét. Ehhez a német magánjogtudomány – különösen a történeti-jogi iskola – jeles képviselőinek e témakörben vallott álláspontját is felhasználja. Tudatosan nem tért ki a szerző sem a francia Code civil szabályozási rendszerére, sem a svájci ZGB normáira. Ugyanakkor, ahol szükségesnek vélte az ABGB-re utalt, amely elkerülhetetlen abban a vonatkozásban, hogy 1853. május 1-én az hatálybalépett Magyarországon.

A német és a magyar házassági vagyoni jogi intézmények összehasonlításához kikerülhetetlen a polgári jogi kodifikációs folyamatoknak az elemzése. Ennek során a szerző azt kutatta, hogy mi az, amit a „nép tudatába beépült” szokások világából a kodifikáció során az egyes törvénykönyvekbe átmentettek a törvényalkotók. E vonatkozásban különösen fontos a magyar házassági vagyoni jogi intézmények fejlődését illusztráló, a Baranya Megyei Levéltárban őrzött és az 1848-1918 között keletkezett házassági szerződéseknél illetve az egyes végrendeletekben megőrzött vagyoni jogi intézményeknek az elemzése. Enélkül a magyar jogfejlődést nem lehet bemutatni. A jogtörténeti kutatásoknak ez elengedhetetlen eleme. Bár a szerző a jogösszehasonlítás során vagyoni jogi rendszerekről beszél, ehhez az egyes vagyoni jogi intézményeknek – özvegyi jog, hitbér, hozomány, jegyajándék, közszerzemény – történetét, fejlődését, tartalmi átalakulását kellett elemeznie.

A szerző a „modern kori” jogintézmények elemzését ígéri, mely fogalomhasználatot Mezey Barna opponensi véleményében kritizál, tekintettel arra, hogy ténylegesen a polgári korban megvalósult kodifikációs folyamatokat helyezte előtérbe a szerző. Sőt azzal, hogy az 1952-ben elkészült Csjt szabályait is elemzés tárgyává tette, a modern kor fogalma e történeti korban megkérdőjelezhető.

A szerző külön fejezetben teszi meg a BGB és a hatályos magyar PTK házassági vagyoni jogi rendszerének összehasonlító elemzését. Ennek keretei között külön fejezetet szentel a házassági szerződés szerepének, jelentőségének, amely a 2013. évi V.tv-ben újra szabályozást nyert, miközben annak történeti elemzését, nemcsak a polgári korban, de már a rendi, tradicionális jog keretei között is el lehetett végezni.

Herger Csabáné munkájának egyik legfontosabb eredménye, hogy igazolást nyert az a hipotézis, miszerint a hatályos jogrendben megtalálható egyes jogintézmények történeti

gyökereinek feltárásával lehet egy jogrendszer belső szerkezetét feltárni és ezáltal megtalálni az európai kultúrkörhöz való kapcsolódási pontokat.

A szerző eredeti, tudományos eredménnyel gyarapította a tudomány szakot és hozzájárult a tudomány továbbfejlődéséhez.

A szerző meggyőző és színvonalas választ adott mind az opponensi véleményekre, mind a bizottság által feltett kérdésekre.